

Dönem : 4
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 358

Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu Tasarısı ile Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Plan Komisyonu Raporu (1/11)

Türkiye
Cumhurbaşkanlığı
Ankara
4-688

12 . 6 . 1972

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 2 Haziran 1972 tarihli ve 120 - 704 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul olunduğu bildirilen 1591 numaralı Kanunu, ekli gerekçe-
de belirtilen sebeplerden dolayı uygun bulmadığımdan, ilişik olarak takdim ediyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 93 ncü maddesi gereğince bir daha görüşülmesini arz ederim.

Cevdet Sunay
Cumhurbaşkanı

GEREKÇE

1. Memleketimizde insangücü eğitimi ve istihdamı bakımından büyük bir önem taşıyan çırak, kalfa ve ustalık konusunu şümullü bir temele istinat ettirmek ve hukukî bir kaynağa sahip kılmak maksadıyla ele alınan 1591 sayılı Kanun, yıllarca önce Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış fakat ilgili kuruluşların üzerinde anlaşıp Hükümet bünyesinde mutabakat sağlanamadığı için Türkiye Büyük Millet Meclisine intikal ettirilememiş olan bir tasarının milletvekilleri tarafından teklifi üzerine çıkarılmış bulunmaktadır.

Bu sebeple; konusunda ilk çıkan kanun olmasına ve adı genellik taşımaya rağmen, kapsamı, daha birinci maddesinden itibaren çırak, kalfa ve ustalık müessesesinin ancak bir kısmına hitap etmekte ve kalkınma planı ile icra programlarında belirtilmiş olan genel ihtiyacı karşılamamaktadır.

Ayrıca; öngördüğü işyerleri bakımından tam ve kesin bir açıklığa haiz olmayıp daha ziyade işverenleri korumaktadır.

Bunun için; anlaşılmasında tereddütler yaratacağı, uygulanmasında güçlüklerle uğrayacağı ve eğitim ile istihdam arasındaki dengeyi de sağlayamayacağı kanaatini vermektedir.

2. 1591 sayılı Kanunun birçok esasları; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının yürütme görevine ve idare düzenine, eşitliğe, bilim ve sanat hürriyetine, çalışmaya, sosyal adalete, sosyal güvenliğe ve öğrenime ait hak ve ödevler ile Kalkınma Planının bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesi hususundaki Hukuk Devleti esaslarına aykırıdır. Ve diğer bazı kanunların esasları ile de çelişmektedir.

3. Mezkûr kanun; bu sakıncalarından başka, vücuda getirdiği çırak, kalfa ve ustalık müessesesinin işletilmesine ve eğitimine müteallik malî külfetleri, işverenleri hesaba katmadan yalnız Devlete yüklemektedir.

NETİCE

1591 sayılı Kanunun çıkarılması için Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan bütün müzakerelerin zabıtları ile ilgili bazı kuruluşlarımızın ve konu üzerinde bilgili ve yetkili şahısların da mütalaaları alınmak suretiyle tespit edilen ve yukarıda genel olarak belirtilen uyarsızlık, yetersizlik ve uygulama güçlük ve bütçe külfetlerinin giderilerek olgunlaştırılması için; mezkûr kanunun, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 93 ncü maddesi gereğince bir kere daha görüşülmesini lüzumlu gördüm.

Cevdet Sunay
Cumhurbaşkanı

Bütçe Plan Komisyonu Raporu

*Millet Meclisi
Bütçe Plan Komisyonu
Esas No. : 1/11
Karar No. : 126*

3 2 6 1976

Millet Meclisi Başkanlığına

Komisyonumuza havale buyurulan «Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu tasarısı ve Cumhurbaşkanlığınca bir daha görüşülmek üzere geri gönderme tezkeresi» Maliye, Çalışma ve Sanayi bakanlıkları temsilcilerinin de hazır bulunduğu oturumda incelendi, görüşüldü:

Yüce Meclislerden geçerek 1591 numaralı Kanun olarak Cumhurbaşkanlığının onayına sunulan kanun Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 93 nci maddesi gereğince bir daha görüşülmek üzere geri gönderilmiştir.

Komisyonumuz, Cumhurbaşkanlığının geri gönderme gerekçesi ışığı altında kanunu tekrar ele alarak görüşmelere başlamış, ancak Meclislerden geçen eski metnin muhafazasını uygun görerek kanun metnini aynen kabul etmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine sunulmak üzere, Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Aydın
İsmet Sezgin

Başkan V.
Adıyaman
Abdurrahman Ünsal

Sözcü
Gümüşhane
Turgut Yücel

Kâtip
Elâzığ
Hasan Buz

Ankara
H. Turgut Toker

Bursa
H. Suat Sungur

Eskişehir
M. İsmet Angı

İçel
İbrahim Göktepe

İstanbul
Servet Bayramoğlu

İzmir
Yücel Dirik

Kayseri
Cemal Cebeci

Kocaeli
Sedat Akay

Kütahya
İlhan Ersoy

Manisa
Gündüz Sevilgen

Niğde
Haydar Özalp

Tokat
Hüseyin Abbas

KANUN METNİ

ÇIRAK, KALFA VE USTALIK KANUNU

Kanun No. : 1591

Kabul tarihi : 29.5.1972

MADDE 1. — Bu kanun 507 sayılı Kanuna tabi işyerleri ile 5590 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan meslekî teşekküllere kayıtlı 15 ve daha az işçi çalıştıran işyerlerine ve bu işyerlerinde çalıştırılan çırak, kalfa ve ustalara uygulanır.

MADDE 2. — Çıraklık Kurulu bu kanun kapsamına alınacak veya çıkarılacak mahall ve sanatlar hakkında karar verir. Bu karar Millî Eğitim Bakanlığınca ilân edildikten sonra uygulanır.

Kanun kapsamı ile ilgili uygulamadan doğacak tereddüt ve anlaşmazlıklar, meslek kolunun bağlı olduğu teşekkülün mütalâası alınmak suretiyle Millî Eğitim Bakanlığınca karara bağlanır. Lüzum ve zaruret halinde Millî Eğitim Bakanlığı konuyu Çıraklık Kuruluna da götürebilir.

Kanun kapsamında bulunan veya yeniden alınacak olan bir işyerinde, kanunda belirtilen diğer şartlardan başlıca en az bir ustanın bulunması veya işyeri sahibi veyahut vekilinin bizzat usta olarak çalışması zorunludur.

MADDE 3. — Bu kanuna göre çırak çalıştırmak isteyen işyeri sahibi veya kanuni temsilcisi alacağı çırak adayları için Mahallî Çıraklık Eğitimi Komitesine 7 işgünü içinde bilgi vermekle yükümlüdür.

MADDE 4. — Bu kanuna tabi bir sanatı, o sanat için düzenlenen teorik ve pratik öğrenim programına göre o işyerinde öğrenmek amacı ile bir çıraklık sözleşmesi ile bir işyeri sahibinin hizmetine giren kimseye çırak denir. Ancak, aynı maksatla veli veya vasisinin yanında çalışanlardan çıraklık sözleşmesi aranmaz.

MADDE 5. — 1. Çırak olabilmek için, aşağıdaki nitelikleri ve şartları taşımak gerekmektedir.

- a) En az ilköğrenimini bitirmek,
- b) 12 yaşından küçük 18 yaşından büyük olmamak,
- c) Seçtiği sanatın gerektirdiği evsafi haiz olmak,

2. Bâzi sanatlara alınacak çıraklarda aranacak en küçük yaşlarla en az öğrenim dereceleri Çıraklık Kurulunca tesbit ve Millî Eğitim Bakanlığınca ilân olunur.

3. Çıraklık bir öğrenim dönemi olduğundan ilköğrenimini bitirmiyen ve fakat seçtiği sanatın gerektirdiği kabiliyetleri haiz bulunan kimseler, mahallî çıraklık eğitimi komitesinin muvafakati ile çırak olarak alınır, ancak bu gibilerinin kalfalık imtihanına girebilmeleri için çıraklık süresince okur - yazar olmaları şarttır.

MADDE 6. — Her sanatta çıraklık süresinin ne kadar olacağı Çıraklık Kurulunun mütalâası alınarak Millî Eğitim Bakanlığınca tespit ve ilân olunur.

MADDE 7. — Çıraklık süresinin muntazaman ve aralıksız olarak tamamlanması esastır. Çırakın muteber ve gerçek sebeplerle bir yıl içindeki devamsızlığı 30 iş gününden fazla olduğu takdirde, fazlası çıraklık süresine eklenir.

MADDE 8. — Çırakın bu kanuna göre çırak olmadan önce sanatı ile ilgili olarak elde ettiği bilgi ve tecrübe, zaman itibariyle Çıraklık Eğitimi Komitesi tarafından değerlendirilerek bu müddet çıraklık süresinden indirilebilir.

PLAN KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu

MADDE 1. — Kanun metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Kanun metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Kanun metninin 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Kanun metninin 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Kanun metninin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Kanun metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Kanun metninin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Kanun metninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Çıraklığa bir tecrübe devresi ile başlanır. Bu devre sanatın özelliklerine göre 1 aydan az 2 aydan fazla olamaz. Bu süre içinde taraflar çıraklık sözleşmesini o mahaldeki Çıraklık Eğitimi Komitesine önceden bildirmek şartı ile ihbarsız ve tazminatsız olarak feshedebilirler. Tecrübe devresinin sona ermesi üzerine Çıraklık Sözleşmesi kesinleşir ve bu devre çıraklık süresinden sayılır.

MADDE 10. — Çırak olmak isteyenlerin müracaat, seçim ve işe alınmaları ile ilgili işlemlerin ve lüzumlu belgelerin ne olacağı, çırağa sanatını öğretmekle görevli ustaların yapacakları öğretimin usul ve tekniğini öğrenmelerini kolaylaştırmak amacı ile kısa süreli kursların açılması, bu kurslara ait programların düzenlenmesi, Çıraklık Sözleşmesinin şekil ve muhtevası ve tanzim tarzı Çıraklık Kurulunca hazırlanıp Millî Eğitim Bakanlığınca tasdik edilecek bir yönetmelikte gösterilir.

MADDE 11. — Bu kanunda belirtilen esaslar dairesinde tertibolunan imtihanlarda başarı gösterip ustalık ehliyetnamesini haiz usta çalıştırmıyan veya aynı niteliği taşıyıyan işyeri sahibi veya kanuni temsilcisi çırak alamaz ve yetiştiremez.

MADDE 12. — 1. Çırak bir öğrencidir. Bu kanunun değinmediği hallerde diğer kanunlardaki çıraklıkla ilgili hükümler uygulanır.

2. Çıraklar işyerlerinde çalıştırılan kimseler sayısına ithal edilemezler.

MADDE 13. — 1. İşyeri sahibi çırağa işe başladığı günden itibaren ücret ödemekle yükümlüdür.

Her altı ayda bir artan kademeli ücret baremine göre Çıraklık Kurulunca tesbit olunacak bu ücret çıraklığın ilk altı ayında, çırağın çalıştığı işyerindeki kalfanın veya işyerinde bu nitelikte bir kimse yoksa o yerde sanatta çalışan muadili bir kimsenin ücretinin % 20 sinden ve son altı ayında ise % 60 indan az olmaz.

2. Çırak olmadan önce sanatlarında elde etmiş oldukları bilgi ve pratik tecrübeler dolayısıyla çıraklık süresinden indirme yapılan çıraklar, durumlarına tekabül eden devrenin ücretini alırlar.

3. Çıraklara verilen ücretler her türlü vergi ve sigorta priminden muaftır.

MADDE 14. — Çıraklar yetiştirilmek üzere emrine verildikleri işkolu nezaretçisi (İşyeri sahibi, temsilcisi, ustası, kalfası veya benzeri kademeyi işgal edenin) çalışma saatlerine uygun şekilde çalıştırılırlar. Çıraklık süresinin son yılı hariç devamlı olarak yalnız çalışmalarına müsaade edilemez. Bu konuda 1475 sayılı İş Kanununun çocukları çalıştırma yasağı (madde 67) gece çalıştırma yasağı (madde 69) ve ağır ve tehlikeli işler (madde 78) hükümleri göz önünde bulundurulur. 507 sayılı Kanunun kapsamına giren işyerlerinde, çırağın veli veya kanuni mümessilinin ve mahallî çıraklık komitesinin muvafakati alınmak şartıyla çıraklar, saat 21 e kadar çalıştırılabilirler.

MADDE 15. — 1. İşyeri sahibi çıraklara bir sene öğrenimden sonra, yılda bir ay ücretli izin vermekle yükümlüdür.

2. Yıllık ücretli izinler sırasıyla ve çırağın yetiştirilmesi için açılan meslek kurslarının tatil edildiği aylarda verilir.

3. Gerçek mazeret ve önemli sebepler dolayısıyla işyeri sahibi çırağa ücretsiz izin verebilir. Bu mahiyetteki izinler yılda 30 iş gününden fazla sürdüğü takdirde çıraklık süresine eklenir.

4. Bu kanunla diğer kanunlardaki ücretli izinlere ait hükümler geliştiği takdirde bunlardan çırak yararına olanları uygulanır.

(Plan Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 9. — Kanun metninin 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Kanun metninin 10 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Kanun metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Kanun metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Kanun metninin 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Kanun metninin 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Kanun metninin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM - I

Çıraklık sözleşmesi

MADDE 16. — Her işyeri sahibi veya temsilcisi çırak adayını çıraklığa aldığı tarihten itibaren onunla, reşidolmaması halinde veli veya kanuni mümessili ile 15 gün içinde çıraklık sözleşmesi yapmaya mecburdur.

MADDE 17. — Çıraklık sözleşmesi çıraklık süresinin tamamlanmasıyla sona erer. Ancak, kalıfalık imtihanında başarı gösteremiyenler çırak olarak çalışmaya devam ederler.

MADDE 18. — Aşağıdaki hallerde çıraklık sözleşmesi taraflarca feshedilebilir.

1. Çırak yönünden :

a) İşyeri sahibi gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise infisahı, iflâsı, işyerinin grev, lo-kavt diğer mücbir sebeplerden gayrı bir sebeple faaliyetini aralıksız iki aydan fazla tatil etmesi veya işyerinin uzak bir yere nakli dolayısıyla çırağın işine devam etmesine maddi imkân kalma-ması veyahut devamının ona ağır külfet yüklemesi,

b) Çırağın, mücbir bir sebep altında, işine devam etmesini fiilen imkânsız kılacak derecede uzak bir yere ailesi ile birlikte veya yalnız olarak ikametgâhını nakletmesi,

c) Çırağa, sanatını öğreten ustanın aralıksız olarak iki ay veya daha fazla süren hastalığı halinde yerine bir başkasının alınmaması,

d) İşyeri sahibi veya ustanın çırağa fena muamele ettiğinin veyahut çırağa karşı olan vazife ve vecibelerin yerine getirilmediğinin ilgili komitece tesbit edilmesi,

e) Çırağa, sanatını öğreten ustanın ayrılması veya şeref ve haysiyeti muhil bir suçtan hapse mahkûm olması ve yerine başka bir ustanın getirilememesi,

f) Çırağın, hastalık ve sair sebepler dolayısıyla sanatını öğrenmeyi devamlı olarak engelli-yen bir halin meydana gelmesi,

g) Çırağın, yaptığı işin veya işyerindeki durumunun onun sağlığı ve ahlâki bakımdan mah-zurlu olduğunun sonradan anlaşılması,

h) Çırağın öğreneceği sanatın dışındaki işlerde çalıştırıldığıının çıraklık komitesince tesbit edil-mesi.

2. İşyeri sahibi bakımından :

a) Çırağın; işyeri sahibi, temsilcisi, ustası veya bunların aile üyelerinden birinin şeref ve na-musuna dokunacak sözler sarf ettiğinin veya da ranışlarda bulunduğu yahut bunlar hakkında şeref ve haysiyet kırıcı ve asılsız ihbar ve isnatlarda bulunduğu ilgili çıraklık komitesince tesbit edilmesi,

b) Çırağın, işine okul veya kursa, izinsiz ve gerçek bir sebeb olmaksızın devamsızlık göster-mesi,

c) Çırağın, aralıksız iki ay veya daha fazla devamsızlığını mucibolan, yahut işyeri sahibinin, usta ve işyerindeki arkadaşlarının sağlığı bakımından tehlike arz eden bir hastalığa tutulması,

d) İşyeri sahibine karşı olan vecibelerini yerine getirmemesi,

e) İşyeri idareciliğinin çıraklarla ilgili hükümlerine aykırı harekette ısrar etmesi, idareciliği bulunmayan işyerleri için işyeri sahipleri veya ustanın koyduğu iş nizamını bozucu hareket-te bulunması,

f) Çıraklık Eğitimi Komitesince uygun görülecek diğer sebeplerin meydana çıkması.

MADDE 19. — İşyeri sahibinin değişmesi halinde, çıraklık sözleşmesi, iki tarafın muvafakati ile yürürlüğe devam eder.

(Plan Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 16. — Kanun metninin 16 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Kanun metninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Kanun metninin 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Kanun metninin 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM - II

Tarafların görev ve yükümlülükleri

MADDE 20. — İşyeri sahibinin çırağa karşı olan görev ve yükümlülükleri :

1. Çırağa, sözleşmede belirtilen o sanata ait öğrenim programını noksansız olarak uygulamak, onun çıraklık süresi sonunda yapılacak kalfalık imtihanını başarabilecek tarzda yetiştirilmesini sağlamak,
2. Çırağın, sanatı ile ilgili teorik meslek dersleri görmek üzere okul ve kurslara devamına müsaade etmek ve devamını kontrol altında bulundurmak,
3. Çırağı, sanatını öğrenmesi ile ilgili işlerde çalıştırmak,
4. Çıraklık sözleşmesinin tanzimini takibeden yedi iş günü içinde sözleşmenin bir örneğini mahallî çıraklık eğitimi komitesine, derneğe kayıtlı ise ilgili derneğe veya odaya vermek ve sicil numarasını alarak sözleşmeye yazmak,
5. Çırağın, izin, hastalık ve sair sebeplerle olan devamsızlığını sicil tutan derneğe ve mahallî çıraklık eğitimi komitesine bildirmek,
6. Her yıl sonunda çırağın sicil özetini ilgili dernekten veya odadan alarak çırağın veli veya kanuni mümessiline göndermek,
7. Çırağın, çıraklık süresini tamamladığına dair sicili tutan derneğin bildirmesinden sonra açılacak ilk kalfalık imtihanına girmesini sağlamak ve imtihan için gereken alet ve malzemeyi mahallî çıraklık eğitimi komitesinden temin etmek.

MADDE 21. — Çırağın işyeri sahibine karşı olan görev ve yükümlülükleri :

1. Sanatını muayyen yetiştirme programına uygun olarak olanca dikkat, gayret ve itinasıyla öğrenmeye, sanatında yeter derecede maharet elde etmeye ve çıraklık süresi içerisinde kalfa olmaya çalışmak,
2. Gerek işyerlerindeki pratik çalışma işine ve gerekse sanatı ile ilgili teorik meslek derslerini görmek üzere tayin edilen okul ve kurslara muntazam olarak devam etmek,
3. Çırağın yetiştirme ve öğrenme durum ve kabiliyetini tespit etmek üzere yapılacak deneme imtihanları ile kalfalık imtihanına girmek,
4. İşyerine ait sır ve özellikleri başkalarına söylememek.

BÖLÜM - III

Çırağın yetiştirilmesi

MADDE 22. — Çıraklık, çırağın işe alınması ile başlar. Çırağın sanatını öğrenmesi için iş üzerinde bir öğrenci gibi çalışması şarttır.

MADDE 23. — Millî Eğitim Bakanlığı, mahallî çıraklık eğitimi komitelerinin ve Çıraklık Kurulunun mütalâasını almak suretiyle her sanata mahsus pratik ve teorik yetiştirme programlarını hazırlar. Bu programlarda her sanatın icrası için zaruri olan maharet ve işlemler, bunların öğretilme sıra ve süreleri ayrı ayrı gösterilir.

MADDE 24. — Teorik meslek dersleri programlarının çırağın sanatını etraflı bir şekilde öğrenmesine doğrudan doğruya yardımcı olacak konuları içine alması ve pratik çalışmalara paralel olarak işlenmesi gereklidir.

MADDE 25. — Çıraklar için haftada en çok 8 saatlik teorik ve pratik meslek kursları düzenlenir. Bu sürenin yarısı iş saatlerinde, yarısı da iş saatleri dışında uygulanır.

(Plan Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 20. — Kanun metninin 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Kanun metninin 21 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Kanun metninin 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Kanun metninin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Kanun metninin 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Kanun metninin 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Çırağın yetiştirilmesi için lüzumlu okul ve kurs giderleri Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinde ayrı bir maddeye konulacak tahsisatla karşılanır.

MADDE 27. — Çırağın yetiştirilmesi ile ilgili hususlar Çıraklık Kurulunca hazırlanıp Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanacak yönetmelikte belirtilir.

BÖLÜM - IV

Kalfalık ve ustalık imtihanları ve imtihan kurulları

MADDE 28. — 1. Çırak, çıraklık süresinin sonunda bu süreyi tamamladığını tevsik şartı ile, kendi sanatı için tertiplenecek ilk kalfalık imtihanına girmek zorundadır.

2. Kalfalık imtihanının amacı, çırağın kendi sanatının ihtiva ettiği maharet ve işlemleri kâfi derecede bir emniyet ve ehliyetle ve yalnız başına icra ve ifaya muktedir olup olmadığı, sanatında kullanılan araç ve gereçlerin özellikleriyle bunların işletilmesi ve kullanılmasına ait lüzumlu sanat bilgilerine sahip bulunup bulunmadığı ve sanatı ile ilgili teorik meslek derslerinden kendisine öğretilen konuları iyice kavrayıp kavramadığı hususlarını tespit etmektir.

3. Kalfalık imtihanında başarı gösteremiyen çıraklar 17 nci madde hükmüne göre çırak olarak çalışmakla beraber, 6 ay sonra açılacak imtihana girme hakkını haizdirler. Bunda da başarı gösteremedikleri takdirde müteakıp iki imtihana daha girebilirler. Bu suretle 4 defa yapılacak imtihan sonunda kalfa ehliyeti alamıyan çıraklar imtihan haklarını kaybetmiş olurlar.

4. İlkokula dayalı ve en az iki yıl meslek öğrenimi veren okullardan mezun olanlar kalfalık imtihanına girebilirler.

MADDE 29. — 1. Kalfalık imtihanı her sanat için Çıraklık Kurulunca tespit edilecek tarihlerde ve yerlerde yapılır.

2. Kalfalık imtihan kurulları, mahallî Çıraklık Eğitimi Komitelerince aşağıdaki müesseselerden aday gösterilecek 10 kişi arasından valilikçe seçilecek 5 asıl, 5 yedek üyeden meydana gelir. Kurul üyeleri aralarında bir başkan seçer.

- a) Mahallî Çıraklık Eğitimi Komitesinden bir asıl, bir yedek,
- b) İlgili dernek üyelerinden üç asıl, üç yedek,
- c) Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi bir asıl, bir yedek.

3. İmtihan kurullarında aşağıda belirtilmiş olan kimseler görev alamazlar.

- a) Çırağın veli veya kanuni mümessili ile üçüncü dereceye kadar olan akrabaları,
- b) Çırağın çalıştığı işyeri sahibi veya kanuni temsilcisi, çırağı yetiştiren ustası.

Yukarda belirtilmiş bulunan üyeler imtihan heyeti toplanmadan önce keyfiyeti imtihan kurulu başkanına bildirmeye mecburdurlar.

4. Çıraklar kalfalık imtihanlarına, bulundukları şehirlerde girmeye mecburdurlar. Çıraklık Eğitimi Komitesi lüzum gördüğü takdirde başka bir yerde imtihana girebilirler.

MADDE 30. — Kendi sanatında kalfa ehliyet belgesi almamış olanların kalfa unvanı ile çalışmaları yasaktır.

MADDE 31. — Kalfalık imtihanı, sanatın özelliğine göre çıraklık süresinde verilen teorik ve pratik bilgilerden yapılır. İmtihanlar Çıraklık Kurulunun hazırlıyacağı ve Millî Eğitim Bakanlığının onaylıyacağı yönetmeliğe göre yapılır.

MADDE 32. — 507 sayılı Kanuna tabi işyerlerinde çalışan çıraklar kalfa belgesi aldıktan sonra, iki yıllık süre içinde çalıştığı işyeri sahibinin veya vekilinin muvafakatını almadan başka bir işyerine giremezler.

(Plan Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 26. — Kanun metninin 26 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Kanun metninin 27 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28. — Kanun metninin 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Kanun metninin 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30. — Kanun metninin 30 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 31. — Kanun metninin 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Kanun metninin 32 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ancak, bu süre içinde kalfanın ayrılmasını gerektiren gerçek sebepler mevcut ise bu husus ilgili çıraklık komitesince tespit olunur ve taraflara bildirilir.

Tespit olunan durum kalfanın ayrılmasını gerektirdiği takdirde, işyeri sahibi veya kanuni temsilcisi kalfaya yazılı bir muvafakatname verir. Kalfa bu belgeyi aldıktan sonra işinden ayrılır ve çalışacağı işyeri sahibine mezkûr belgeyi vermek suretiyle yeni işine başlar.

MADDE 33. — 1. Kalfa ehliyet belgesini aldıktan sonra sanatında en az üç yıl kalfa olarak fiilen çalışmış olan ve bu süre içinde açılacak geliştirme kurslarına devam ederek başarı göstermiş bulunanlar, kendi sanatları için açılacak ustalık imtihanına girebilirler.

2. İmtihanda başarı gösteremeyen kalfalar bundan sonra açılacak ustalık imtihanına girmeyi arzu ettikleri takdirde bu husustaki müracaatlarını yazılı olarak ilgili çıraklık kuruluna bildirirler. Kurullar bu müracaatları nazara alır ve durum imtihan gününden en az bir hafta önce ilgiye ve imtihan kurulu başkanına intikal ettirirler.

3. Lise dengi meslekî ve teknik öğretim okulları mezunlarına imtihansız ustalık belgesi verilir.

MADDE 34. — 1. Ustalık imtihanı, her sanat için Çıraklık Kurulunca lüzum gösterilecek ve Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanacak yerlerde teşkil edilecek imtihan kurulları tarafından yapılır. Ustalık imtihan kurulları, mahallî çıraklık eğitimi komitesince aşağıdaki müesseselerden aday gösterilecek 14 kişi arasından Valilikçe seçilecek 7 asıl ve 7 yedek üyeden meydana gelir. Başkan Millî Eğitim Bakanlığınca atanır.

- a) Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilâtından iki temsilci,
- b) Adayın işgal ettiği kendi meslekî kuruluşundan iki temsilci,
- c) Ticaret ve Sanayi Odasından bir temsilci,
(Ticaret ve Sanayi Odasının ayrı ayrı kurulduğu yerlerde ilgili oda temsilcisi)
- d) Mahallî Esnaf Dernekleri Birliğinden bir temsilci.

2. Ustalık imtihan kurullarında bu kanunun 29 ncu maddesinin üçüncü fıkra ve bentlerinde zikri geçen kimseler görev alamazlar.

MADDE 35. — Ustalık imtihanının amacı adayın sanatının gerektirdiği yetki ile bütün maharet ve işlemlerin tam bir ehliyet ve müstakillen icraya muktedir ve sanatı ile ilgili olan lüzumlu bütün teorik meslek bilgilerine sahibolup olmadığını tespit etmektir.

MADDE 36. — İmtihanı kazanan kalfalara ustalık ehliyetnamesi verilir. Ehliyetnamenin şekli Millî Eğitim Bakanlığınca tespit olunur. Ehliyetname imtihan kurulu üyeleri tarafından imzalandıktan sonra valilikçe onaylanır.

Kalfalık ehliyetnameleri de aynı usul ve esaslar dairesinde tanzim, imza ve onaylanır.

MADDE 37. — 1. Ustalık ehliyetnamesi, sahibinin o sanatta tam manasiyle ehil olduğunu ve (usta) unvanını taşıyabileceğini bildiren bir belgedir. Bu belgeye sahibolmıyanların (usta) unvanı ile çalışmaları ve çalıştırılmaları yasaktır.

2. Ancak, ustalık ehliyetnamesine sahibolanlar müstakillen iş yapmak üzere işyeri açabilir. İşyeri açan ustalar ehliyetnamelerini işyerine asmakla zorunludurlar.

MADDE 38. — Yabancı memleketlerden alınmış olan kalfalık, ustalık veya dengi belgelerin Çıraklık Kurulunun mütalâası alınarak muadeleti Millî Eğitim Bakanlığınca karara bağlanır.

MADDE 39. — Kalfalık ve ustalık imtihanı kurullarına seçilecek üyelerin nitelikleri, görev ve süreleri ile kalfa ve usta olacakların imtihan şekil ve usulleri, imtihanda başarı derece ve şartları, imtihan hakları, zamanları, yerleri ve sair hususlar Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

(Plan Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 33. — Kanun metninin 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Kanun metninin 34 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 35. — Kanun metninin 35 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Kanun metninin 36 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Kanun metninin 37 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 38. — Kanun metninin 38 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 39. — Kanun metninin 39 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 40. — İmtihan yönetmeliği hükümlerinin ihlali veya imtihan kurulları üyelerinin görevlerini kötüye kullanmaları halinde Millî Eğitim Bakanlığı imtihanı iptal eder ve en kısa bir süre içinde yenilenmesini sağlar.

MADDE 41. — Kalfalık ve ustalık imtihanları ile ilgili idari masraflar 26 ncı maddeye göre Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesine konacak tahsisattan karşılanır.

MADDE 42. — Bu kanuna göre usta unvanını alanlardan yapı kalfası olanların vasıfları, ne şekilde yetiştirilebilecekleri, yetkileri ve sorumlulukları Bayındırlık, İmar ve İskân ve Millî Eğitim Bakanlıkları tarafından müstereken hazırlanacak bir yönetmelikle tespit olunur.

BÖLÜM - V

Teşkilât

MADDE 43. — Çıraklık Kurulu, aşağıdaki kuruluşların temsilcilerinden teşekkül eder.

1. Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarı veya temsilcisi,
2. Millî Eğitim Bakanlığı İnsangücü Eğitimi Genel Müdürlüğü temsilcisi,
3. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Küçük Sanatlar Dairesi Başkanlığı temsilcisi,
4. Çalışma Bakanlığı temsilcisi,
5. Ticaret Bakanlığı temsilcisi,
6. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyon Başkanı veya temsilcisi,
7. Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği temsilcisi,
8. En çok işçi temsil eden işçi Sendikaları Konfederasyonu temsilcisi,
9. Türkiye İnşaat, Sürveyan ve Kalfaları Cemiyeti temsilcisi.

MADDE 44. — Kurulun Başkanı Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî Teknik Öğretim Müsteşarı veya temsilcisidir. Kurulun sekreterlik işleri Millî Eğitim Bakanlığı İnsangücü Eğitimi Genel Müdürlüğünce yürütülür.

MADDE 45. — Kurul en az üç ayda bir defa başkanın çağırısı ile veya lüzumu halinde üyelerden üçünün isteği üzerine toplanır. Kurul gündemdeki konuları görüşerek karara bağlar. Kararlar çoğunlukla alınır.

MADDE 46. — Çıraklık Kurulu aşağıdaki işleri görür :

1. Gerek bu kanun gerekse bu kanuna göre çıkarılacak olan yönetmelikler hükümlerinin uygulanmasını, kontrol ve denetlenmesini ve bu amaçla diğer Bakanlık ve kuruluşlarla işbirliğini sağlamak,
2. Çırağın, kalfanın ve ustanın yetiştirilmesi, imtihanlarının yapılması, imtihan komisyonlarının kurulması ve çalışmasını gösteren yönetmelikleri hazırlamak ve Millî Eğitim Bakanlığına sunmak,
3. Lüzumu halinde gerekli göreceği kısa ve uzun süreli ihtisas komisyonları kurmak ve onların çalışmalarını değerlendirmek,
4. Çıraklık sözleşmelerinin modelini hazırlamak,
5. Mesleklere ve kademelere göre imtihan günlerini, yerlerini ve usullerini tespit etmek,
6. Bu kanun hükümlerini yerine getirmek üzere gerekli diğer işleri yapmak.

MADDE 47. — Çıraklık Kurulunun uygun göreceği şehirlerde kurulca alınacak kararın yayımı tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde Millî Eğitim Bakanlığınca mahalli çıraklık eğitimi komiteleri kurulur. Bu komiteler aşağıdaki kurumların temsilcilerinden teşekkül eder.

(Plan Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 40. — Kanun metninin 40 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Kanun metninin 41 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Kanun metninin 42 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 43. — Kanun metninin 43 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 44. — Kanun metninin 44 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 45. — Kanun metninin 45 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 46. — Kanun metninin 46 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 47. — Kanun metninin 47 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Kanun metni)

1. Millî Eğitim müdürü veya temsilcisi,
2. Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri Birliği Başkanı veya temsilcisi,
3. Mahallî Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri Birliği Başkanlar Meclisince seçilecek üç temsilci,
4. Ticaret ve Sanayi Odası temsilcisi,
5. Millî Eğitim Müdürlüğünce meslek okullarından seçilecek bir temsilci.

MADDE 48. — Çıraklık Eğitimi Komitesinin birinci başkanı Millî Eğitim Müdürü veya temsilcisi, ikinci başkanı mahallin birlik başkanıdır. Gerekirse komite toplantılarına başkanın isteği ile müşavir üyeler de alınabilir.

MADDE 49. — Çıraklık Eğitimi Komitesi, gerekli gördüğü hallerde meslek komiteleri ile ihtisas komiteleri kurarak mesleğin gelişmesini sağlamaya çalışır.

MADDE 50. — Toplantıya katılan komite başkan ve ikinci başkanı ve üyelere ve müşavir üyelere, meslek ve ihtisas komitelerinde çalışanlara ve imtihan kurulu üyelerine kamu hukuku veya özel hukuk hükümlerine tabi yerlerde veya işlerde çalışıp çalışmadıklarına bakılmaksızın yollukları ve memur olmayanlar için huzur hakları Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine bu maksatla konacak ödenekten ödenir. Bu ödemelerin miktarı Maliye ve Millî Eğitim Bakanlığınca tespit edilir.

Komitelerin büro işleri Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtının o mahaldeki en yüksek derece ve mevkideki idarî temsilcisi tarafından tespit edilecek mahalde yürütülür.

MADDE 51. — Komite üyeleri, komitenin çalışma tarzı ve faaliyeti ile ilgili hususlar Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak yönetmeliğin komitelere ait bölümünde belirtilir.

BÖLÜM - VI

Cezai hükümler

MADDE 52. — Bu kanunun, 13, 14, 15, 16, 20, 30, 32 ve 37 nci maddelerindeki hükümleri yerine getirmiyenler, 250 liradan 500 liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.

Tekerrürü halinde cezalar iki kat hükmolunur.

Para cezasının takdiri mahallî çıraklık eğitimi komitesine aittir. Verilen cezaya 7 gün zarfında sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir, itiraz edilmeyen cezalar kesinleşir. Kesinleşen ceza miktarı 15 gün içinde mahallî vergi dairesine ödenir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Aşağıdaki şartları haiz bulunanlar bu kanunun o şehirde uygulanmaya başladığı tarihten itibaren üç yıl içinde açılacak kalfalık ve ustalık imtihanlarına girmeye mecburdurlar.

1. Kalfalık imtihanına girebilmek için :

a) İmtihana girecekleri sanatta, o sanat için bu kanuna göre tespit edilecek çıraklık süresinin en az 1,5 misli çalışmış olduklarını usulüne uygun olarak tevsik etmek,

b) Okur - yazar olmak.

2. Ustalık imtihanına girebilmek için :

a) İmtihana girecekleri sanatta, o sanat için bu kanuna göre tespit edilecek çıraklık ve kalfalık süreleri toplamının en az 1,5 misli çalışmış olduklarını usulüne uygun olarak tevsik etmek,

b) Okur - yazar olmak.

GEÇİCİ MADDE 2. — Yapılacak kalfalık ve ustalık imtihanlarında başarı gösterenlere usulüne göre (kalfalık belgesi) veya (ustalık belgesi) verilir.

(Plan Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 48. — Kanun metninin 48 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 49. — Kanun metninin 49 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 50. — Kanun metninin 50 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 51. — Kanun metninin 51 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 52. — Kanun metninin 52 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Kanun metninin geçici 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Kanun metninin geçici 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Kanun metni)

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar mevcut mevzuat esasları dairesinde kalfalık ve ustalık belgeleri almış bulunanların belgeleri kalfalık ve ustalık imtihan kurullarınca uydukları derecelere göre değiştirilir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun uygulamaya girdiği tarihte meslek ve sanatını bizzatîhi usta durumunda yöneten ve aynı zamanda işyeri sahibi olarak en az 2 sene çalışmış olanlara usta ehliyeti imtihansız olarak verilir. Ancak durumlarının meslekî teşekküllerden alınacak ve Çıraklık Eğitimi Komitesince uygun bulunacak bir belge ile tevsiki şarttır.

MADDE 53. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 54. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(Plan Komisyonunun kabul ettiği metin)

GEÇİCİ MADDE 3. — Kanun metninin geçici 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Kanun metninin geçici 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 53. — Kanun metninin 53 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 54. — Kanun metninin 54 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

